

บทที่ ๓ :
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา
(Parliamentary Privileges and Immunities)

นายอริคม อินทุภูติ
ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

ชุดที่ 3
1

เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา
(Parliamentary Privileges)

ความหมาย/เจตนารมณ์

- หมายถึงสิทธิของสมาชิกรัฐสภา ในอันที่จะแสดงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ออกเสียงลงคะแนน หรือดำเนินการอื่นใดในรัฐสภา โดยบุคคลใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้
- เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในการออกกฎหมาย หรือควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะ ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งในภายหลัง

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา
(Parliamentary Immunities)

ความหมาย/เจตนารมณ์

- หมายถึงความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภา ในอันที่จะไปประชุมตามหน้าที่ โดยไม่อาจถูกจับ คุมขัง หรือดำเนินคดีใดๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุมสภา เมื่อพ้นเวลาที่ต้องไปประชุมแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป
- เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถไปทำหน้าที่การประชุมรัฐสภาได้ ไม่ถูกก่อกวนกีดขวางจากฝ่ายบริหาร โดยการจับ คุมขัง หรือดำเนินคดี เพื่อมิให้ไปประชุมสภาตามหน้าที่

2

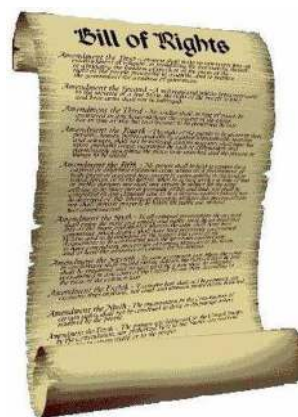
ส่วนที่ ๑ :
เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา
(Parliamentary Privileges)

3

ความเป็นมา

Bill of Rights, 1689
Article IX

“เสรีภาพในการพูดและการอภิปราย
หรือการดำเนินการอื่นใดในรัฐสภาจะ
ไม่สามารถถูกตั้งคำถามหรือตรวจสอบ
โดยศาลหรือสถานที่อื่นใดนอก
รัฐสภา”

4

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส :

มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

“สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูกฟ้องร้อง
สอบสวน จับกุม คမ်း หรือถูกพิจารณาคดี
อันเนื่องมาจากการแสดงความคิดเห็นหรือ
การออกเสียงลงคะแนนในขณะปฏิบัติ
หน้าที่ของตน”

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา :

หมวด ๑ มาตรา ๖

“การอภิปราย ตลอดจนการแถลงโต้ตอบ
ของสมาชิกรัฐสภาในระหว่างการประชุม
จะได้รับความคุ้มครองไม่ให้ถูกฟ้องร้อง”

5

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๔

“สมาชิกไม่ต้องรับผิดชอบในถ้อยคำใดๆที่ได้กล่าวหรือแสดงเป็นความเห็น
หรือในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม ผู้หนึ่งผู้ใดจะกล่าวฟ้องร้องเพราะ
เหตุนั้นหาได้ไม่”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดๆ ในทางแสดงข้อความ
หรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้ใดจะ
นำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของ
สภาและคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุม
ด้วย”

6

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ :

มาตรา ๑๒๔

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน **ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด** ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดๆมิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง **ไม่คุ้มครอง** สมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุม **ที่มีการถ่ายทอด** ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่ง **ต่อบุคคลอื่น** ซึ่งมีใช้รัฐธรรมนูญหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น”

7

ลักษณะของเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา

ตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐

๑

๑. เอกสิทธิ์กรณี **ไม่มีการถ่ายทอด** ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตาม **รธน.มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง**

๒

๒. เอกสิทธิ์กรณี **มีการถ่ายทอด** ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตาม **รธน.มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง**

- การประชุมที่ **ไม่มีการถ่ายทอด** ปัจจุบันมีเพียงการประชุมลับ
- เพราะตามข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมสมาชิกวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน ประธานแห่งสถานนั้นต้องจัดให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับได้อย่างทั่วถึง

8

ข้อสังเกต : คำว่า “ถ่ายทอด”

- คำว่าการถ่ายทอด “ทางอื่นใด” มีดังเช่น การถ่ายทอดทาง Facebook Live, Youtube หรือ Application ต่างๆ ของสภาฯ
- การถ่ายทอดฯ ไม่จำเป็นต้องเป็นการถ่ายทอดสดเสมอไป การบันทึกเทปมาออกอากาศภายหลังก็ถือว่าเป็นการถ่ายทอด เพราะความสำคัญอยู่ที่ว่ามีการเผยแพร่ออกไปให้คนนอกสภารับรู้หรือไม่
- ในกรณีที่เป็นการประชุมลับ หากมี ส.ส.หรือ ส.ว. แอบไลฟ์สดไปนอกสภา ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือเฟสบุ๊ค หรือส่งข้อความไปภายนอกทาง X หรือมีคนแอบบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วนำไปเปิดนอกสภาในภายหลัง ไม่ถือว่าเป็นกรณีมีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เพราะไม่ใช่การดำเนินการของสภาฯ คนที่กล่าวยังได้รับเอกสิทธิ์เพราะไม่ได้มีเจตนาที่จะให้คนนอกสภารับรู้ด้วย
- การถ่ายทอดผ่านเสียงตามสายภายในบริเวณรัฐสภา ไม่ถือว่าเป็นกรณีมีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เช่นกัน เพราะผู้ถ่ายทอดไม่ได้มีเจตนาให้ถ้อยคำที่กล่าวไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา

9

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์

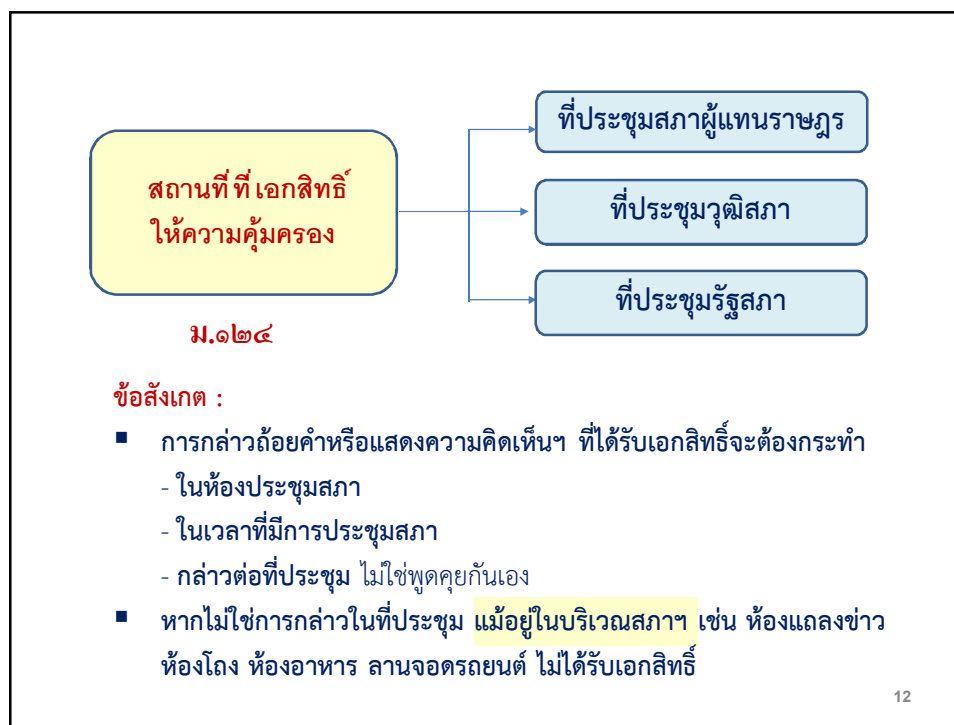
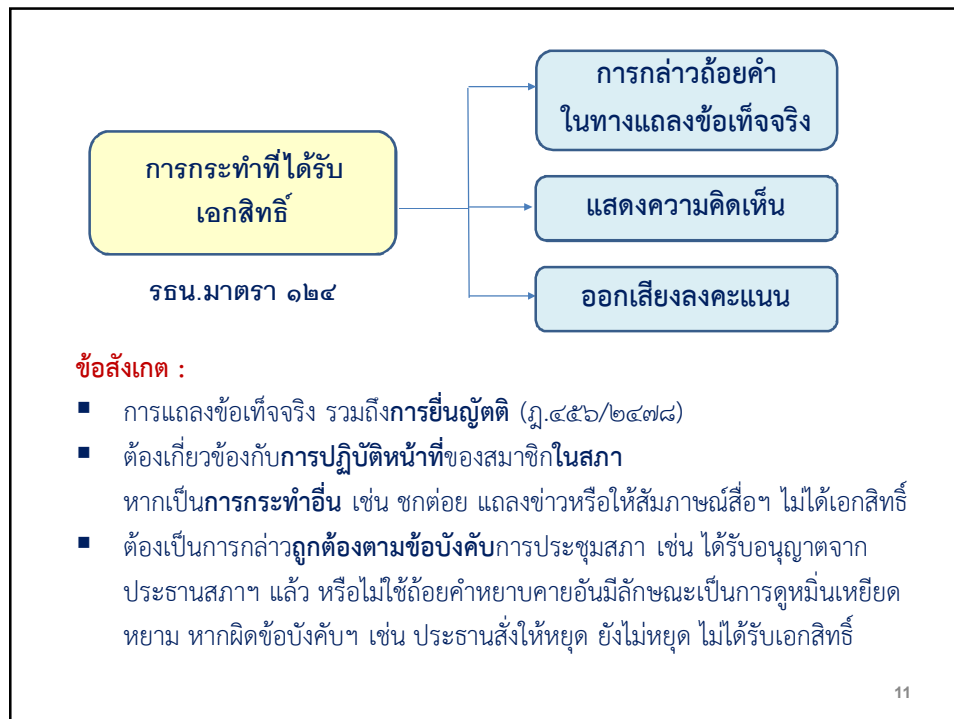
ข้อสังเกต
สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ได้รับ
เอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญไทย
แต่รัฐธรรมนูญบางประเทศ
เช่น แคนาดา สเปน สมาชิก
สภาท้องถิ่นได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

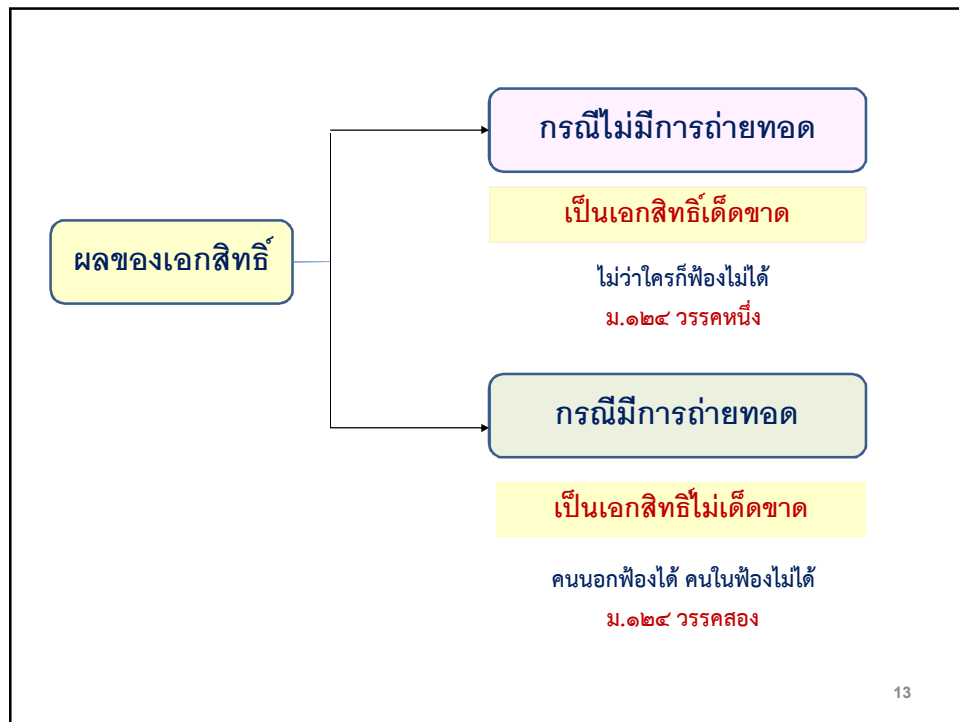
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

สมาชิกวุฒิสภา
มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย
มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่
มาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง
มาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด

10

13

ผลของเอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอด

มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง :

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้ ”

- ใครจะฟ้องเป็นคดีอาญา เช่น ตาม ป.อาญา ม.๑๓๖, ๓๒๖, ๓๒๗, ๓๒๙ ไม่ได้ หรือฟ้องเป็นคดีแพ่ง เช่น ตาม ป.พ.พ. ม.๔๒๐, ๔๒๑, ๔๒๓ ก็ไม่ได้ หรือจะเอาผิดทางวินัยก็ไม่ได้
- จะฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้สิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯ หรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ก็ฟ้องไม่ได้

14

ตัวอย่างเช่น

- ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมูลงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
- นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรี รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียวภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง
- ต่อมานายดำ รัฐมนตรี และนางเขียว ภริยารัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้องนายแดง ส.ส. ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท
- และฟ้องนายแดง ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

15

กรณีนี้จะเห็นได้ว่า

- การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
- เมื่อนายแดงกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร และเป็นเรื่องในวาระที่กำลังประชุมกัน จึงเป็นการกล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับ นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด
- นายดำและนางเขียวจะฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทไม่ได้ หรือจะฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนก็ไม่ได้
- แม้ต่อมานายแดงสิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นายดำและนางเขียวก็ฟ้องไม่ได้

16

ข้อสังเกต : เอกสิทธิ์กรณีไม่มีการ
ถ่ายทอดฯ (ม.๑๒๔ วรรคหนึ่ง)

■ แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริง
ก็ฟ้องไม่ได้ ฎ.๑๙๒๗/๒๕๒๘

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดเชียงราย
จำเลยที่ ๑ กล่าวอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในการพิจารณาร่าง
พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๒๕ มีข้อความพาดพิงมาถึงโรงงานสังกะสี
ไทย โจทก์ในคดีนี้ว่าหลักเสียงภาษีจำนวน ๓,๓๐๐ ล้านบาทเศษ

หมายเหตุ :

ในขณะที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาคดีนี้ อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๒๑ มาตรา ๑๑๔ ที่
บัญญัติว่า ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำ
ในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดย
เด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้” โดยไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการ
ถ่ายทอดฯ ดังเช่น ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๓๔ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

17

ศาลฎีกาวินิจฉัยความว่า จำเลยที่ ๑ กล่าวถ้อยคำเช่นนั้น เนื่องจากมี
คำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ห้ามเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้า
(น่าจะเป็นเพราะมีการไปเรียกเงินจากร้านค้าโดยมิชอบ) แต่จำเลยที่ ๑ เห็นว่า
เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้าก็เป็นผลให้มีการเสียภาษี
อากรกันเป็นจำนวนมาก จำเลยที่ ๑ กล่าวพาดพิงถึงโจทก์เพื่อให้รัฐบาลแก้ไข
คำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ดังนี้ แม้ข้อความที่จำเลยที่ ๑ อภิปรายจะปรากฏตาม
ทางพิจารณาว่าไม่เป็นความจริง เพราะโจทก์เสียภาษีถูกต้องตลอดมา และคำ
อภิปรายของจำเลยที่ ๑ กระทบกระเทือนและเป็นผลร้ายแก่โจทก์ก็ตาม แต่จำเลย
ที่ ๑ ย่อมได้รับเอกสิทธิ์ ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้
สมาชิกแห่งรัฐสภาในระบบประชาธิปไตยได้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง
ความคิดเห็นในที่ประชุมได้อย่างอิสระเสรีไม่ต้องคอยพะวงห่วงเกรงว่าจะไปกระ
เทือนหรือเป็นผลร้ายแก่ผู้ใด

18

ผลของเอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอดฯ

ม.๑๒๔ วรรคสอง :

“เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น”

บุคคลภายนอกที่ถูกพาดพิง

ป้องกัน

เอกสิทธิ์ไม่คุ้มครอง

รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภา
ที่ถูกพาดพิง

ป้องกัน

เอกสิทธิ์ยังคุ้มครอง

เหตุผล : เพราะมีโอกาสชี้แจงในสภาอยู่แล้ว

ตัวอย่างเช่น

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมูลงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่งซึ่งมีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ไม่ใช่การประชุมลับ)

นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรีรับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียว ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง

ต่อมา นายดำ รัฐมนตรี และนางเขียว ภริยารัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้องนายแดง ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้องนายแดง เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

กรณีเช่นนี้

- **นางเขียว ภริยารัฐมนตรี** ย่อมฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้ เนื่องจากนางเขียวเป็นบุคคลภายนอก มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เพราะเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำ ในการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏ นอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทาง อาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่ง สภานั้น
- ส่วน**นายดำ รัฐมนตรี** ฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพราะนาย ดำเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในวันนั้น นายแดงยังคง ได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

21

ปัญหา : หากรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงไม่ได้อยู่ในที่ประชุมจะฟ้อง สมาชิกสภาที่กล่าวพาดพิงตน ได้หรือไม่ ?

ความเห็นที่ ๑ : มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ไม่ได้บัญญัติว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิกสภา ที่ถูกพาดพิงต้องอยู่ในที่ประชุมด้วย หรือไม่ ดังนั้น ไม่ว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิก สภาที่ถูกพาดพิงจะอยู่ในที่ประชุม หรือไม่ได้อยู่ในที่ประชุม คนพูดย่อม ยังคงได้รับเอกสิทธิ์ รัฐมนตรีหรือ สมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงฟ้องไม่ได้

ความเห็นที่ ๒ : การที่มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ยังคงให้ผู้พูดได้รับเอกสิทธิ์ในกรณีที่พาดพิง รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เป็นเพราะ สามารถใช้สิทธิพาดพิงแก้ข้อกล่าวหาของคน พูดได้ทันทีในขณะนั้น แต่ในกรณีที่รัฐมนตรี หรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงไม่อยู่ในที่ประชุม ย่อมไม่อาจใช้สิทธิพาดพิงแก้ข้อกล่าวหาได้ ทันทีในขณะนั้น รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูก พาดพิงน่าจะยังฟ้องได้

ความเห็นที่ ๑ น่าจะตรงตามเจตนารมณ์มากกว่า มีอะไรให้วุ่นกันในสภา แต่ยังไม่มีความ คำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งน่าจะเป็นเพราะสมาชิกสภาฯ ถูตามความเห็นนี้ จึงไม่เคยมี สมาชิกสภาฯคนใดนำเรื่องที่ตนถูกอภิปรายในสภาฯ มาฟ้องร้องเป็นคดีความกัน

22

สิทธิของบุคคลภายนอกกรณีมีการถ่ายทอดฯ นอกจากการนำคดีขึ้นสู่ศาล

บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหาย มีสิทธิร้องขอให้ประธานแห่งสมานั้น จัดให้มีการโฆษณา **คำชี้แจง**ตามที่บุคคลนั้นร้องขอ ตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมสมานั้น ทั้งนี้โดยไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๒๔ วรรคสาม

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

๒๕๖๒

ข้อ ๓๙ ให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอ ภายในสามเดือน นับแต่วันที่มีการประชุมครั้งนั้น เพื่อให้มี

การโฆษณาคำชี้แจง และ

ข้อ ๔๑ หากประธานสภาเห็นว่า บุคคลดังกล่าว

ได้รับความเสียหายจริง ให้จัดให้มีการโฆษณา

โดยวิธี ปิดประกาศคำชี้แจงไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้

และโฆษณาโดยวิธีการอื่นตามที่ประธานสภา

เห็นสมควร

23

ข้อสังเกต : บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสารด้วย

๑. ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

๒. บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา เช่น บุคคลที่สภาเชิญมาให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

๓. ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภา ไม่ว่าทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสมานั้น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

๔. รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา ตามมาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย

๕. กรรมการของทั้งสองสภาและผู้ปฏิบัติตามคำเรียก ได้รับเอกสาร หากกล่าวถ้อยคำ พาดพิงผู้อื่นในทางเสียหายในขณะที่มีการประชุม ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด

24

ข้อสังเกต

กรณีผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนฯ วุฒิสภา และรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้ **เลขาธิการสภาฯ** เป็นผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุม
- **สื่อมวลชนที่รายงานข่าวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือ รัฐสภา ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ** เพราะมิใช่บุคคลตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสี่
- แต่อาจไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในการประชุมโดยสุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔)

25

ข้อสังเกต

กรณีรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในที่ประชุมสภา

- มาตรา ๑๒๓ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย บัญญัติว่า “...ให้นำความในมาตรา ๑๒๔ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาฯ โดยอนุโลม” เพื่อให้รัฐมนตรีสามารถแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในสภาฯได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องหวั้นเกรงว่าจะถูกฟ้อง
- **ตัวอย่างเช่น** เมื่อรัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายกล่าวหาว่า รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้าง รัฐมนตรีจึงขอใช้สิทธิพาดพิงลูกขึ้นชี้แจงว่า ตนไม่ได้รับเงินใคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวหาตนต่างหากที่รับเงินจากบริษัทที่แพ้ การประมูลมากกล่าวว่าตนทุจริตเพื่อจะได้มีการประมูลใหม่ **กรณีเช่นนี้** สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกพาดพิงจะฟ้องร้องรัฐมนตรี ไม่ได้เช่นกัน

26

ข้อสังเกต

กรณีกรรมการ

- มาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด บัญญัติว่า “...เอกสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ ให้คุ้มครองถึงผู้กระทำการนี้ (กรรมการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของ กรรมการ) ตามมาตรานี้ด้วย”
- ผลคือในกรณีที่เป็นการประชุมของคณะกรรมการ**ในห้องประชุมของ คณะกรรมการ** หากมีกรรมการผู้ใดหรือผู้ที่กรรมการเรียกมากล่าว ถ้อยคำพาดพิงบุคคลอื่นในทางเสียหาย กรรมการหรือผู้ที่กรรมการเรียกมานั้นได้รับเอกสิทธิ์ด้วย
- ทั้งนี้ เพื่อให้กรรมการหรือผู้ปฏิบัติตามคำเรียกของกรรมการสามารถ ปฏิบัติหน้าที่หรือให้ข้อเท็จจริงที่แท้จริงได้โดยไม่ต้องหวั้นเกรงว่าจะถูกฟ้อง ในภายหลังเช่นเดียวกัน

27

- คณะกรรมการมี ๒ ประเภท ได้แก่
 ๑. **คณะกรรมการสามัญ** ประกอบด้วยสมาชิกของแต่ละสภาเท่านั้น
 ๒. **คณะกรรมการวิสามัญ** อาจมีทั้งสมาชิกสภาฯ และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาฯ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง

คณะกรรมการตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง มีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือ ในเรื่องที่พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือที่ศึกษาอยู่นั้นได้

แต่การเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือใช้อำนาจในกระบวนการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล

และมีให้ใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตาม หน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคสี่

28

ข้อวิพากษ์ทางวิชาการ

**All are
equal
Before
The law ?**

- ทำไมต้องยอมให้สมาชิกสภาฯ อยู่เหนือกฎหมาย
- การไร้สิทธิปกป้องตนเองของผู้ถูกพาดพิง เป็นธรรมหรือไม่

แนวคิดของต่างประเทศ

- The committee of Privileges มีอำนาจสั่งระงับเอกสิทธิ์
- สภาฯ มีอำนาจสั่งลงโทษขับออกจากการเป็นสมาชิกฯ หรือเพิกถอนการได้รับเอกสิทธิ์
- การใช้เอกสิทธิ์ในทางที่มีขอบอาจถูกลงโทษทางอาญาหรือทางวินัย
- Right to Reply ผู้เสียหายมีสิทธิชี้แจงในสภาฯ
- มีข้อยกเว้นให้ดำเนินคดีได้ หากเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ

29

ข้อสังเกต :

การกระทำที่ได้รับเอกสิทธิ์ในประเทศอังกฤษ

- ในประเทศอังกฤษ เอกสิทธิ์ที่สมาชิกรัฐสภาได้รับนอกจากการอภิปรายในสภาแล้ว ยังรวมถึง**กระบวนการในรัฐสภา (Proceeding in Parliament)** ซึ่งหมายถึงการกระทำอย่างเป็นทางการ (Formal Action) หรือกระบวนการต่างๆ ที่รัฐสภาหรือคณะกรรมการใช้ในการตัดสินใจหรือในการดำเนินการของสภา ดังเช่น
 - การอภิปรายหรือการแถลงการณ์อย่างเป็นทางการในที่ประชุมสภา
 - การตั้งคำถามต่อรัฐมนตรีหรือบุคคลอื่นในสภา (Parliamentary questions)
 - การเสนอญัตติ (Motion) และกระบวนการพิจารณาร่างกฎหมาย
 - การลงคะแนนเสียง (Voting) และการรับรองมติใดๆ ของที่ประชุม
 - กระบวนการพิจารณาในคณะกรรมการธิการ รวมถึงอนุกรรมการ
 - การให้การเป็นพยานหรือส่งเอกสารต่อคณะกรรมการธิการ (ครอบคลุมบุคคลภายนอก)
 - การเสนอคำร้อง (Petitions) หรือรายงานต่อสภาฯ
 - เอกสาร รายงานและสิ่งพิมพ์ที่จัดพิมพ์ขึ้นตามคำสั่งหรือมติของสภาฯ
 - การเตรียมเอกสาร ร่างคำกล่าวอภิปราย หรือบันทึก (Draft and Notes)

30

ข้อสังเกต :

- กรณีที่ได้รับการยอมรับว่า **ไม่ใช่กระบวนการในรัฐสภา** (Proceeding in Parliament) เพราะไม่ได้เกี่ยวกับหน้าที่ทางนิติบัญญัติโดยตรง สมาชิกสภาไม่ได้รับความคุ้มครอง
 - การพูดคุยสนทนาทั่วไป (Casual conversation)
 - การเขียนจดหมายส่วนตัวมีข้อความหมิ่นประมาทถึงรัฐมนตรีเพื่อร้องเรียนปัญหา (คดี Strauss 1958 – จะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อไม่มีเจตนาร้าย (Without Malice))
 - การโพสต์ข้อความ ภาพ หรือคลิปวิดีโอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท
 - การให้สัมภาษณ์และแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชน ทั้งในและนอกพื้นที่สภาฯ
 - การเบิกค่าใช้จ่ายเท็จ (คดี R v Chaytor 2010 ศาลฎีกาเห็นว่าเป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับธุรการทั่วไป (Administrative Tasks) อ้างความคุ้มครองไม่ได้)
 - การนำคำพูดในสภาไปกล่าวร้ายข้างนอก (โดยหลักไม่ได้รับความคุ้มครอง แต่มีคดี Makudi V Triesman – เป็นกรณีนำเรื่องทุจริตในฟิฟฟ้าที่ได้ให้การไว้ต่อกรรมาธิการสภาฯ ไปยืนยันอีกครั้งในการสอบสวนของสมาคมฟุตบอล (FA) ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นเรื่องประโยชน์สาธารณะ คำให้การต่อ FA ยังคงได้รับความคุ้มครอง)

31

ส่วนที่ ๒

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Immunity)

32

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส

มาตรา ๒๖ วรรคสอง “สมาชิกรัฐสภาจะถูกจับกุม ถูกกระทำด้วยประการใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ การอนุญาตดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมี หากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว และวรรคสี่ “การคุมขัง การกระทำใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพ หรือการดำเนินคดีอาญาต่อสมาชิกรัฐสภาจะต้องระงับไว้ในช่วงสมัยประชุม หากสภาที่สมาชิคนั้นสังกัดอยู่ร้องขอ”

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา

หมวด ๑ มาตรา ๖ “ในระหว่างสมัยประชุมสภาที่ตนเป็นสมาชิก สมาชิกมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกจับกุมทุกคดี ยกเว้นในความผิดฐานกบฏ ความผิดมหันตโทษ และความผิดต่อความสงบเรียบร้อย”

33

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๑๗

“การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาชญายังโรงศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำความผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา และประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้”

34

ลักษณะของความคุ้มกัน : ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คุ่มขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็น
ผู้ต้องหาในคดีอาญา (ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง และ วรรคสอง)

๒. กรณีถูกคุมขังอยู่ก่อนสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสาม)

๓. กรณีมีการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสี่)

35

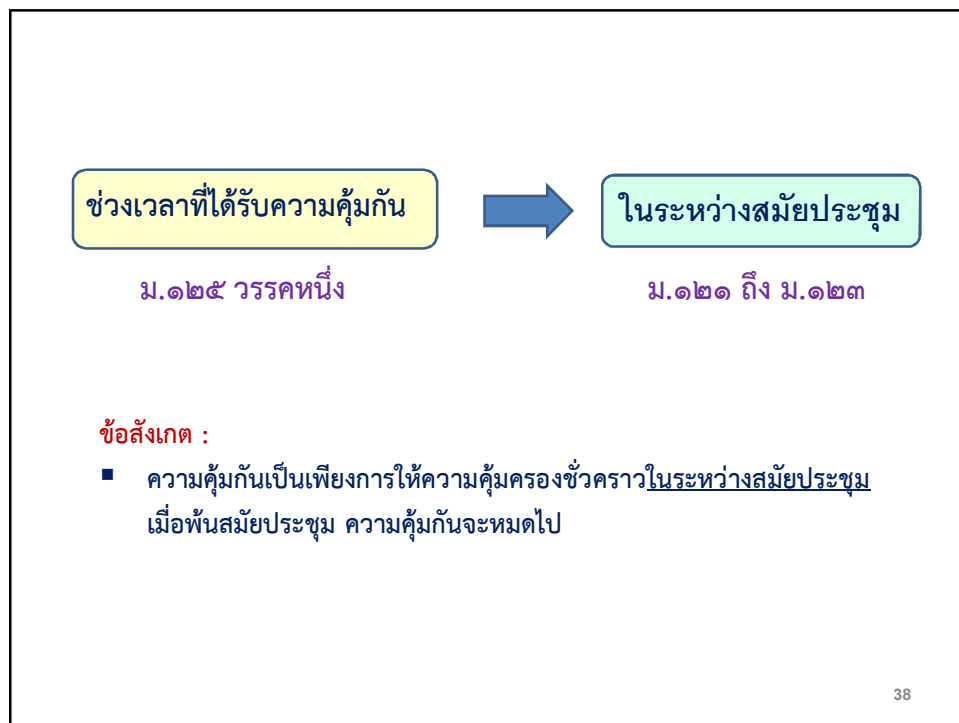
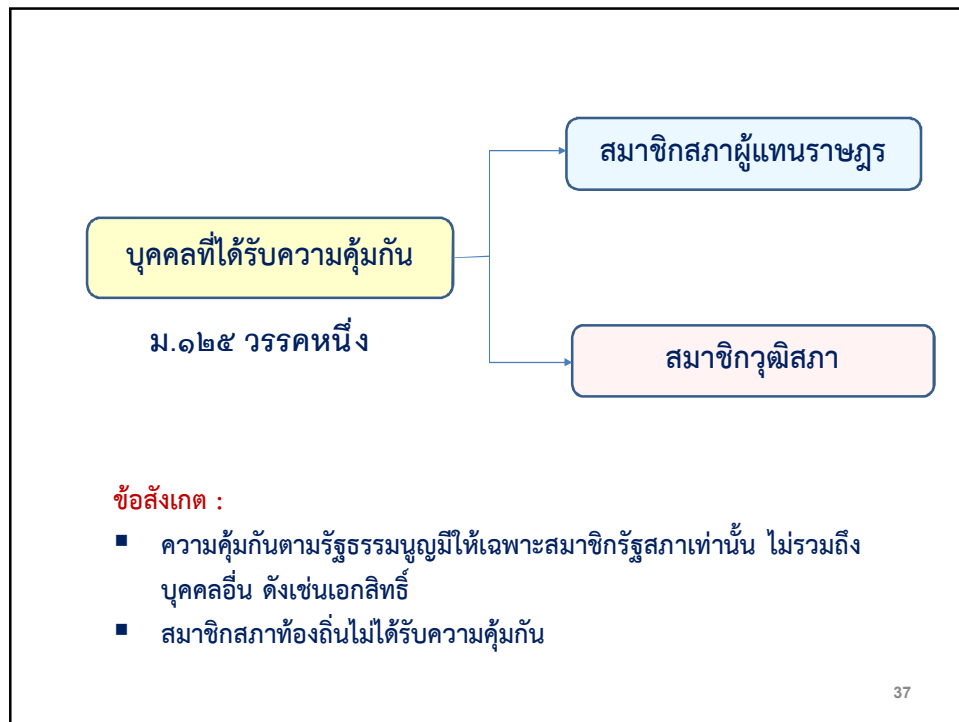
ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คุ่มขังหรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะเป็น
ผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

“**มาตรา ๑๒๕** ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัว
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่
สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้น
เป็นสมาชิกหรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะ
กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน
และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่ง
ให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้”

36

สมัยประชุม : รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

สมัยประชุมวิสามัญ

สมัยประชุมสามัญ

- ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญ ๒ สมัย มีกำหนดเวลาสมัยละหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ (ม.๑๒๑ วรรคสอง)
- การปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา (ม.๑๒๑ วรรคสาม)

- เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ (ม.๑๒๒ วรรคสาม)
- ส.ส.และ ส.ว.ทั้งสองสภารวมกัน หรือ ส.ส. มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อให้มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญได้ (ม. ๑๒๓)

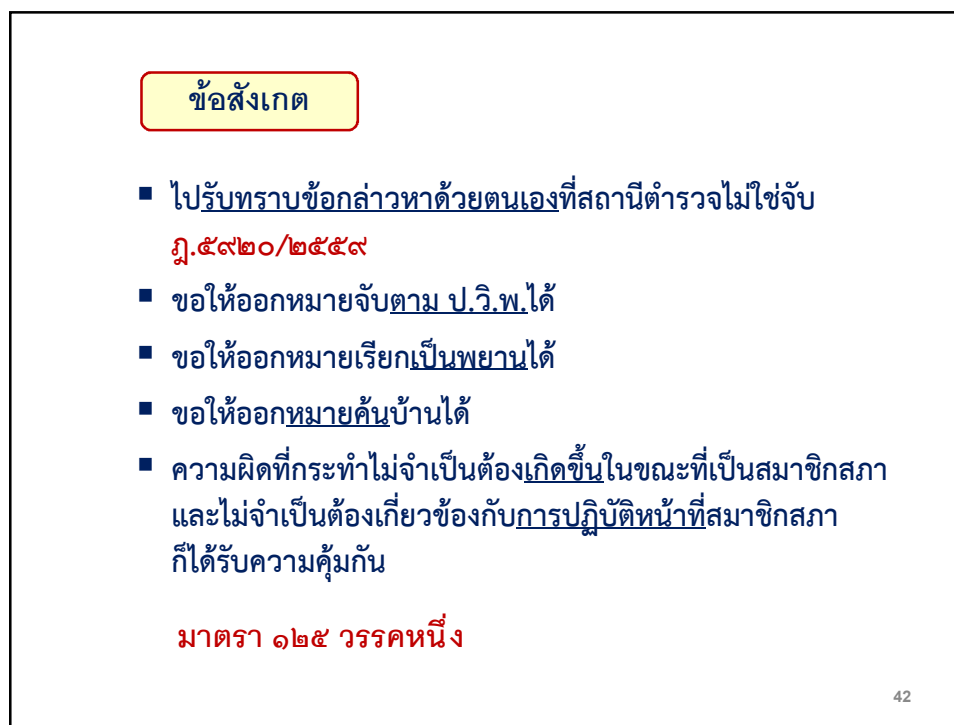
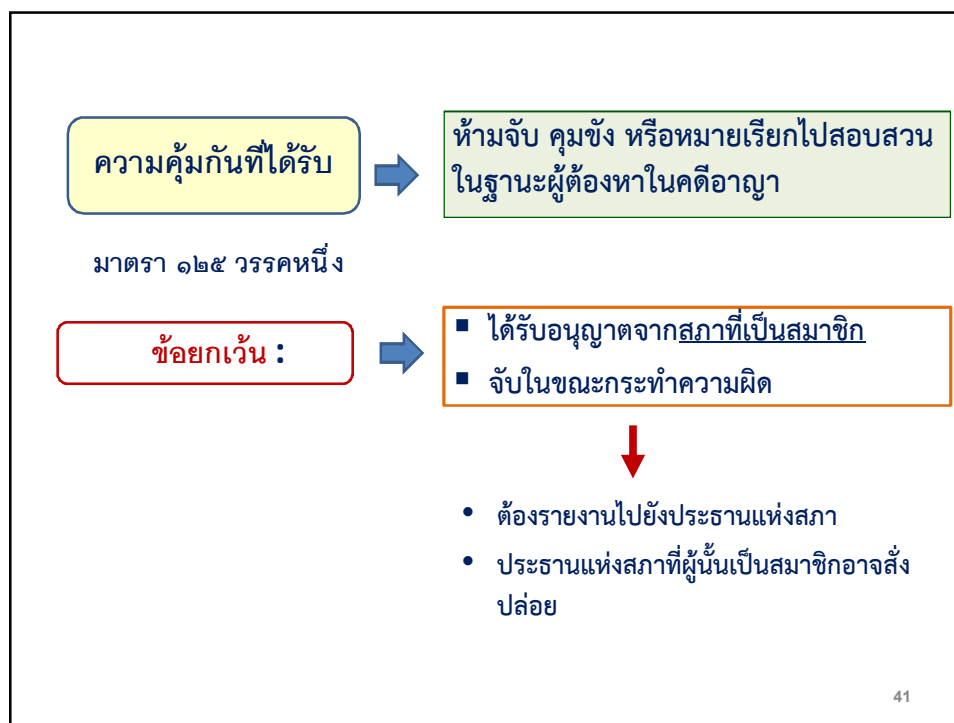
39

ขอบเขตความคุ้มกัน

มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

- คุ้มครองเฉพาะในคดีอาญา ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่
- การกระทำความผิดอาจเกิดก่อนเป็นสมาชิกสภาฯ ก็ได้
- ไม่ให้ความคุ้มครองในคดีแพ่ง คดีปกครอง

ข้อสังเกต (ต่อ)

- กรณีสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต (มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง)
 - ต้องให้สภาอนุญาต ประธานสภาฯ ไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตโดยลำพัง
 - การขอสละความคุ้มกัน ไม่เป็นเหตุให้สภาต้องอนุญาต
- กรณีการจับในขณะกระทำความผิด (ม.๑๒๕ วรรคสอง)
 - เมื่อประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับรายงาน ประธานฯ อาจสั่งให้ปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาได้โดยลำพัง ไม่ต้องขอมติสภา
 - การสั่งปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาฯ ไม่หมายรวมถึงการมาประชุม คณะกรรมการ

43

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๒. กรณีถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม

“ม.๑๒๕ วรรคสาม ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

44

ข้อสังเกต

- ต้องเป็นเรื่องที่ประธานสภาฯร้องขอ สมาชิกสภาที่ถูกขังร้องขอเอง ไม่ได้
- ศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วย หรือไม่ก็ได้
- คำสั่งปล่อยจะมีผลตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม
- ไม่ต้องใช้มติของสภาฯ ดังเช่นการอนุญาตให้จับ คุ่มขัง หรือ หมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา เพียงแต่ร้องขอโดยประธานแห่งสภาฯก็เพียงพอแล้ว

มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

45

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๓. กรณีการพิจารณาคดี

“ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอก หรือ ในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา ”

ที่มาของกรณีนี้ สืบเนื่องมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

46

ความคุ้มครองกรณีการพิจารณาคดี

หลัก :

- ในกรณีที่มีการฟ้องคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม
- ให้ศาลพิจารณาคดีต่อไปได้

เงื่อนไข

- ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะมาประชุมสภา

มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

47

ข้อสังเกต

- รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐ ให้ความคุ้มครองในการพิจารณาคดี โดยห้ามการพิจารณาคดีในสมัยประชุม เว้นแต่สภาที่ผู้แทนเป็นสมาชิกอนุญาต ฯลฯ
- แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ ให้พิจารณาคดีได้ โดยมีเงื่อนไขว่า การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะต้องมาประชุมสภา เช่น ศาลต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันนั้น
- เงื่อนไขดังกล่าวมีเฉพาะการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น ไม่ใช้ในคดีแพ่งหรือคดีอื่น เช่น คดีล้มละลาย คดีภาษี คดีแรงงาน ศาลนัดพิจารณาคดีในวันประชุมสภาได้
- ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องหรือจำเลยจะไม่มาก็ได้ ตามป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม หากศาลกำหนดวันนัดไต่สวนมูลฟ้องตรงกับวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา จำเลยที่เป็น ส.ส.หรือ ส.ว.ย่อมมีสิทธิแถลงต่อศาลว่าตนจะไปฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ขอเลื่อนคดีไปนัดไต่สวนมูลฟ้องวันอื่นได้ เพราะการพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการไปประชุมสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

- กรณีคดีเสร็จการพิจารณาแล้ว จำเลยที่เป็นสมาชิกสภาฯ จะขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษาโดยอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ไม่ได้ เพราะคดีเสร็จการพิจารณาแล้ว เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนการอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง (คำสั่งศาลฎีกาที่ ๗๖๘ ถึง ๗๖๙/๒๖๖๐)
- คดีที่ศาลอ่านคำพิพากษาลบหลังจำเลยที่เป็น ส.ส.หรือ ส.ว. และผลคำพิพากษาคือลงโทษจำคุก ศาลมีอำนาจออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้ เพราะเมื่อพิจารณาป.วิ.พ. มาตรา ๑(๘) ประกอบกับป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๘๒ วรรคสอง แล้วการอ่านคำพิพากษาและการคุมขังตามหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาไม่ใช่กระบวนการพิจารณาก่อนศาลชั้นตติยคดี แต่เป็นกระบวนการหลังศาลชั้นตติยคดีแล้ว ไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “พิจารณาคดี” ตามรธน. มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔)

49

คำสั่งศาลฎีกาที่ ๗๖๘ ถึง ๗๖๙/๒๖๖๐ จำเลยที่ ๓ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดกำแพงเพชร ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีคำพิพากษาว่า จำเลยที่ ๓ กับพวกมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา ๑๑๖ (๒) (๓) ฯลฯ

ก่อนวันนัดฟังคำพิพากษาศาลฎีกา จำเลยที่ ๓ ยื่นคำร้องนี้ต่อศาลชั้นต้นความว่า จำเลยที่ ๓ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชรและอยู่ระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรยังไม่เสร็จสิ้น ขอศาลได้โปรดเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาออกไป ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ส่งศาลฎีกาเพื่อพิจารณา

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า “พิเคราะห์แล้ว แม้จำเลยที่ ๓ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่คดีนี้เสร็จการพิจารณาแล้ว เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนการอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง กรณีไม่อยู่ในบังคับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ ประกอบกับพฤติการณ์ของจำเลยที่ ๓ ในการขอเลื่อนคดีมีลักษณะเป็นการประวิงการอ่านคำพิพากษา จึงไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี ให้ออกหมายจับจำเลยที่ ๓ มาฟังคำพิพากษาต่อไป และปรับนายประกันตามสัญญา ...”

50

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ เป็นบทบัญญัติกรณีฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาญา ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้โดยไม่ต้องขออนุญาตสภาก่อน เพียงแต่การพิจารณาคดีของศาลต้องไม่ขัดขวางต่อการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมาประชุมสภา แม้ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสภาสัณยสามัญประจำปี ครึ่งสอง พ.ศ. ๒๕๖๓ ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และมีพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมสามัญสามัญประจำปี ครึ่งสอง พ.ศ. ๒๕๖๓ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ โดยมีการอ่านคำพิพากษาศาลอาญาในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ และการคุมขังระหว่างอุทธรณ์ตามหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีการะหว่างวันที่ ๒๔ ถึง ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ อยู่ในระหว่างสมัยประชุมก็ตาม แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๘) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ บัญญัติให้ “การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินคดีหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

51

มาตรา ๑๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในสามวันนับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนวันอ่านไปวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดยางานเหตุอันสมควรไว้” ดังนั้น การอ่านคำพิพากษาและการคุมขังตามหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกา จึงมิใช่กระบวนพิจารณาก่อนศาลชี้ขาดตัดสินคดี ไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “พิจารณาคดี” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ เมื่อผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล แม้จะเป็นหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกา รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีได้บัญญัติว่าต้องเป็นกรณีคำพิพากษาถึงที่สุด แสดงว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ มุ่งคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะกรณีที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา แต่ในกรณีที่การพิจารณาคดีของศาลเสร็จสิ้นจนถึงขั้นตอนการอ่านคำพิพากษาย่อมไม่อาจอ้างความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ศาลสามารถอ่านคำพิพากษาโดยไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

52

ข้อสังเกต

- ในระหว่างสมัยประชุม เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว ส.ส.หรือ ส.ว. ผู้นั้นย่อมอยู่ในฐานะจำเลยในคดีอาญา หากในวันนัดพร้อมเพื่อสอบคำให้การ ตรวจพยาน และกำหนดวันนัดสืบพยาน จำเลยไม่มา ศาลชั้นต้นมีอำนาจออกหมายจับจำเลยได้โดยไม่ต้องขออนุญาตสภาฯ เพราะเป็นการจับมาสอบคำให้การ เพื่อพิจารณาและสืบพยานในศาล (ไม่ใช่จับมาสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาคดีอาญา) ไม่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง และศาลมีอำนาจพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ เพียงแต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการไปประชุมสภา (หนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ ๐๐๑๕/๑๘๖ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม)

53

ข้อสังเกต

- กรณีศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์ในคดีอาญา ผลคดีคือลงโทษจำคุก ส.ส. ส.ว. รวมทั้งรัฐมนตรี โดยไม่รอกการลงโทษ

- ในวันอ่านคำพิพากษา หากศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา (คือสั่งให้ส่งศาลสูงเพื่อพิจารณาสั่ง ตามป.วิ.อ. ม.๑๐๖ (๔) วรรคสอง)

- จะมีผลให้ผู้นั้นอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกคุมขังโดยหมายของศาลและต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพ
- แม้ต่อมาศาลสูงมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็ไม่มีผลให้กลับมาสมาชิกภาพได้อีก

มาตรา ๑๐๑ (๖) + ม.๙๘ (๖) กรณี ส.ส. และมาตรา ๑๗๐ + ๑๖๐ (๖) กรณี รัฐมนตรี)
(คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔)

54

ข้อสังเกต : กรณีมีเหตุทำให้สมาชิกสภาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่

- ❖ กรณีสมาชิกสภาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุศาลมีคำสั่งรับฟ้องหรือรับคำร้องในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม คดีเลือกตั้ง หรือคดีอื่นๆ
- ❖ มีปัญหาว่าสมาชิกที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จะอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ ในระหว่างที่ตนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่

การให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาก็เพื่อให้สามารถไปทำหน้าที่ที่สภาฯ เมื่อมีเหตุให้ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ย่อมมีผลให้ไม่ต้องไปทำหน้าที่ในสภาฯ สมาชิกรัฐสภาจะอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ ไม่ได้

55

การสิ้นสุดความคุ้มกัน

- สมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง
- มีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุม

56

ข้อวิพากษ์ทางวิชาการ

**All are
equal
Before
The law ?**

- ส.ส. ส.ว. ทำผิดกฎหมาย
บ้านเมือง ทำไมจับไม่ได้
นี้หรือประชาธิปไตย ???

แนวทางของต่างประเทศ

- ยกเลิกความคุ้มกันไปเลย
- ให้ความคุ้มกันเฉพาะในคดีแพ่ง ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีอาญา
- ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีความผิดอาญาร้ายแรงหรือคดีทุจริต
- ให้ความคุ้มกันเฉพาะความผิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่
- ห้ามเฉพาะการจับ คุมขัง ไม่ห้ามการฟ้องคดี
- ให้สภามีอำนาจสั่งถอนความคุ้มกันได้เสมอ หากกระทำการอันไม่เหมาะสมในระหว่างที่ได้รับความคุ้มกัน

57

ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ม. ๒๒๗)

ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มกัน

- พ.ร.ฎ. ให้มีการเลือกตั้ง ส.ส.หรือการเลือก ส.ว.
 - ประกาศให้มีการออกเสียง
ประชามติ
- มีผลใช้บังคับ**

ข้อสังเกต : การเลือกตั้งท้องถิ่น
ก.ก.ต.ไม่ได้รับความคุ้มกัน

ความคุ้มกันที่ได้รับ

ห้ามมิให้ จับ คุมขัง หรือหมายเรียก
ตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน
เท่านั้น

ข้อสังเกต

- หากเป็นคดีในชั้นศาล ก.ก.ต.ไม่ได้รับ
ความคุ้มกัน ศาลยังมีอำนาจออก
หมายจับ หรือหมายจำคุก ก.ก.ต.ได้

58

ข้อยกเว้น

- กรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับความคุ้มกัน หากเป็นการจับ คุมขัง หรือ หมายเรียกตัวไปสอบสวน

๑. โดยได้รับอนุญาตจาก คณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒. ในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

(มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง)

ข้อสังเกต

- ไปรับทราบข้อกล่าวหาที่สถานีตำรวจ ไม่ใช่การจับ
- ขอให้ออกหมายเรียกไปเป็นพยานได้
- ขอให้ออกหมายจับตามป.วิ.พ.ได้
- ขอให้ออกหมายค้นบ้านได้

59

ข้อปฏิบัติ : ในกรณีที่จับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น เช่น จับตาม ป.วิ.พ.

- ผู้จับต้องรายงานต่อประธาน ก.ก.ต.โดยด่วน
- ประธาน ก.ก.ต. มีอำนาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับหรือถูกคุมขังได้
- แต่ถ้าประธาน ก.ก.ต.เป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง เป็นอำนาจของ ก.ก.ต.เท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง

60